Nikola Šubiæ Zrinski

Tuesday, 29 January 2008

Grof Nikola Zrinski (Zrin, oko 1508. - Siget (Maðarska) 7. rujna 1566.), državnik i vojskovoða, jedan od najslavnijih velikana hrvatske povijesti.

Nikola Zrinski istaknuo se veæ u svojoj 21. godini u obrani Beèa 1529. Car Karlo V. nagradio ga je konjem i zlatom. Ratovao je protiv Turaka još od svoje rane mladosti. Prošao je kroz mnogobrojne okršaje, a prvi put se proslavio 1542. kad je s 400 Hrvata spasio Peštu od sigurne propasti. Građani i suvremenici su naveliko slavili njegovo junaštvo, govoreæi da ga je sam Bog poslao. Zbog njegovog junaštva i Jurišiæeve potpore, kralj Ferdinand I. ga je 24. prosinca 1542. izabrao za hrvatskog bana.

Za vrijeme svoga banovanja, Zrinski je spasio "ostatke ostataka" hrvatskog kraljevstva od sigurne propasti. Uspješno je ratovao i dobio velik broj bitaka. Godine 1556. Zrinski se odrekao banske èasti, te je savjetovao kralju Ferdinandu I. da postavi Petra Erdõdya za novog bana. Kralj je teška srca ispunio zahtjev Zrinskog, ali mu je ipak udovoljio i otpustio ga je u najveæoj milosti imenujuæi ga pritom meštrom kraljevskih tavernika.

Junaèka obrana Sigeta

Godine 1566. sultan Sulejman I. kreæe s više od 100 000 vojnika i 300 topova na šesti vojni pohod s ciljem da osvoji Beè i potom èitavu Europu. Tako Sulejman I. dolazi do grada Sigeta da sredi "stare raèune" sa sigetskim kapetanom. Zrinski (tadašnji gospodar Međimurja i zapovjednik Maðarske južno od Dunava) je dobro opskrbio grad, te je prije velike i sudbonosne bitke tražio od svojih 2 500 ratnika, koji su velikim dijelom bili Hrvati, da mu obeæaju poslušnost i vjernost do smrti. Prije toga sam je prisegnuo ovim rijeèima: "Ja, Nikola knez Zrinski, obeæavam najprije Bogu velikomu, zatim njegovu velièanstvu, našemu sjajnomu vladaru i našoj ubogoj domovini i vama vitezovima da vas nikada neæu ostaviti, nego da æu s vama živjeti i umrijeti, dobro i zlo podnijeti. Tako mi Bog pomogao!"

Opsada je poèela 5. kolovoza i trajala je punih mjesec dana. Kako se sigetska posada junaèki branila i pritom nanosila teške gubitke turskoj vojsci, veliki vezir Sokoloviæ poslao je Zrinskom strjelicu s pismom u kojem mu je obeæao da æe mu darovati èitavu Hrvatsku ako mu preda Siget. Malo poslije Sulejman šalje dokaz Zrinskome da su mu zarobili najstarijeg sina Jurja u Međimurju, te traži da mu preda grad ukoliko ga želi živa, a potom su poslali više pisama na hrvatskom, maðarskom i njemaèkom jeziku, u kojima su pozivali branitelje da uludo ne gube glave, nego neka se predaju pa æe ih sultan još i nagraditi. Iako su znali da ne postoje nikakvi izgledi da im pristigne pomoæ, Zrinski i branitelji se nisu ni jednog trenutka pokolebali nego su ostali vjerni svojoj prisezi.

Tako su od jutra do mraka branitelji i dalje nastavili uspješno odbijati mnogobrojne juriše, nanoseæi teške gubitke turskoj vojsci. Sultan Sulejman I. je iznenada umro 4. rujna, ali vezir Mehmed Sokoloviæ vješto je zatajio njegovu smrt, da njegova iscrpljena vojska ne bi izgubila moral. Nakon što su 7. rujna vatrenim strijelama i loptama zapalili grad, Turci su oèekivali predaju, ali Zrinski i preživjeli junaci provalili su iz grada, te su junaèki poginuli, skupo prodajuæi svoje živote. Nakon što je Juraj Horvat topom napravio prolaz kroz tursku skupinu kod pokretnog mosta, Nikola Zrinski krenuo je u proboj iz utvrde. Najprije je pucao iz samokresa, a zatim Turke nastavio sjeæi sabljom. U neravnopravnoj bitci, Turci su Zrinskog triput pogodili iz arkebuza, dvaput u tijelo i jednom u glavu. Kada je pao s konja, okružili su ga njegovi vitezovi kako bi ga obranili. Među ostalima, poginuli su plemiæi Vuk Papratoviæ, Nikola Kobaè, Petar Pataèiæ, Lovro Juraniæ i Đorđe Pozojeviæ.

Mrtvom Nikoli Zrinskom janjièarski je zapovjednik dao odsjeæi glavu. Truplo mu je pokopao Mustafa Viliæ iz Banja Luke, nekadašnji Nikolin zarobljenik. Glavu hrvatskog bana, jednog od najveæih europskih junaka onoga vremena, vezir Mehmed paša Sokoloviæ poslao je svom bratiæu budimskom paši Mustafi. Ovaj ju je, pak, kao opomenu poslao carskom generalu Egonu od Salma. U tabor carske vojske kod grada Đura (Győr) glava Nikole Zrinskog dopremljena je 14. rujna. Nikolinu su glavu 18. rujna preuzeli njegov sin Juraj IV., zet Baltazar Batthyány i svak Franjo Tahy. Donijeli su je u Èakovec, a pokopana je u obiteljskoj grobnici Zrinskih u kompleksu pavlinskog samostana u Svetoj Jeleni, uz grob Nikoline prve supruge Katarine Frankopanske.

To junaèko djelo Zrinskog, ili kneza Mikule kako su ga još zvali, izazvalo je divljenje èitave tadašnje Europe, koja ga je nazvala novim Leonidom. Znameniti francuski kardinal Richelieu, ministar na dvoru kralja Luja XIII, napisao je ovo: "Èudo je trebalo da Habsburško Carstvo preživi. I to èudo dogodilo se u Sigetu." Èetvorica preživjelih sigetskih branitelja su kasnije otkupljeni, a među njima su bili neæak Zrinskog Gašpar Alapiæ, te komornik Franjo Èrnko, koji je kasnije na hrvatskom, njemaèkom i latinskom jeziku vjerno i potanko opisao sigetsku katastrofu. Kako su iscrpljeni Turci izgubili više od 30 000 vojnika, nije im bilo druge nego da odustanu od invazije na Beè i Europu.

Nikola Zrinski ml. (1620.-1664.), unuk sigetskog junaka, hrvatski državnik i pisac, opisao je u svom epskom djelu pod naslovom "Opsada Sigeta" herojsku smrt svog djeda godine 1566., koja je ušla u sve povijesne anale 16. stoljeæa. Spomenuta poema pisana je na maðarskom jeziku. Iako ju je pisao Hrvat, smatra se jednom od najveæih dostignuæa rane maðarske književnosti.

Iz toga vremena postoji jedna pesimistièna izreka koja se èesto pripisuje samom Zrinskom koji je znao da pomoæi neæe biti i da im nema druge nego držati Siget koliko mogu. Kada su Zrinskog pitali o kraljevskom pojaèanju i hoæe li uspjeti odbiti Turke, Zrinski je odgovorio: "Bog je visoko, a kralj daleko."

Nikola Šubiæ Zrinski, "stup i štit hrvatski, grada sigetskog glavar i prvi strah turski vijeka svog" danas se slavi kao najveæi hrvatski vojni junak, a danas ga osim nas Hrvata i Maðari smatraju svojim nacionalnim junakom. Među brojnim djelima i mjestima koja su posveæena Zrinskom, posebno se istièu opera "Nikola Šubiæ Zrinski" i trg Zrinjevac u Zagrebu.

Zanimljivosti

Nikola Zrinski cijenjen je i poštovan i u dalekom Japanu prije svega zbog svoje èasne i samurajske smrti. U poèast tom èinu, japanski muški zborovi nerijetko izvode ariju iz opere "Nikola Šubiæ-Zrinski" koju su nauèili 1919. nakon što su se hrvatski mornari (tada služeæi u Austro-Ugarskoj mornarici) povlaèili iz Sibira prema domovini, no brod im se nasukao pokraj Shimonoseki, jugozapadno od Honshua u Japanu. Tijekom popravka broda, mornari su bili nastanjeni u Kobeu, nedaleko od Osake, otprilike dva mjeseca, gdje su nauèili lokalno stanovništvo pjesmu "U boj, u boj!"

26. veljaèe 2006. u dvorani Kokugian u Tokiju, japanski muški zbor od 1000 ljudi, voðen maestrom Katsuaki Kozaijem pjevao je "U BOJ", što je bio rekord takve vrste zborovskog pjevanja. Ovaj koncert posjetilo je 10.000 ljudi, a pokrovitelj koncerta, između ostalih, bila je i hrvatsko veleposlanstvo u Japanu.

Nikola Šubiæ Zrinski se u svom životu služio i glagoljicom.

Napomena

Nikola Šubiæ Zrinski ne postoji kao povijesna osoba. Postoji samo Nikola Zrinski, eventualno s pridjevom Sigetski. Naime, nakon što je Jurju Zrinskom (sinu Mladena II. Šubiæa) oduzeto dotadašnje obiteljsko središte Ostrovica, Šubiæi se sele u Zrin i pritom odbacuju staro prezime i uzimaju novo, prema novom sjedištu - Zrinski. Od tog vremena, tj. sredine 14. stoljeæa, potomci Jurja Zrinskog se nikad ne nazivaju Šubiæima.